„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 85 дин. на пола године 17½, дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваког реда оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 177. У Новом Саду у среду 14. (26.) новембра 1884. ГОДИНА XIX.

ФРАНЦУСКИ И РУСКИ ГЛАСОВИ О ТРАЈНОСТИ ЕВРОПСКОГ МИРА.

Европску штампу занима још непрестано питање, шта је права цел царском састанку у Скјерњевици. Тумачења полузваничних органа оних трију велесила, које су се у том пољском дворцу на договор састале биле, не могу никога да задоволе. Њихове познате фразе о миру врло су лепе, али су и веома празне. Рећи да је намера владаоцима руском, немачком и аустро-угарском да одрже мир у Европи, и да су се владе њихове „у начину и средствима“, којима да се намера та постигне, споразумеле, значи толико, колико да и ништа није речено о значају тог политичког догађаја. Давно су прошла она стара добра времена лаковерне простодушности, када су духови налазили умирења у оваким општим изразима, који се дају тумачити свакојако. Данас се с таким одговором не задовољавају људи ни у свом приватном саобраћају. Тим мање поверовање у таки одговор, кад им га у ступцима полузваничне штампе пружи који препредени дипломата. Прећашње златно доба вере и веровања заменуло је доба скептицизма, сумње, испитивања и критике. Данас свако хоће да зна, у чему се састоји тај начин, у чему ли та средства, којима господа дипломате хоће да одрже мир. Само тачни, прецизни одговори на ова питања могли би свет уверити, да су намере европских сила и њихових влада искрене и поштено смишљене. И да су којом срећом такове, онда дипломате не би имале узрока да се и у овој прилици користе рецептом Талејрановим, по коме им је говор за то дат, да њиме своје мисли затаје. Мир европски заиста је благодет за све европске народе. Данас међу њима нема ни једног, који се тој благодети не би радовао. Изнети дакле потанко начин и средства на јавност, која тај мир зајемчавају, значило би задобити поверење и признање европских народа, охрабрити духове за рад и подузећа, дати напредној снази човечијој нова полета. Но то се не чини; на питање, којим начином и којим средствима жели се тај мир одржати, не дају се никакови одговори, па није чудо, што независни политичари покушавају, да без па и против воље политичара од заната до тог одговора дођу.

Оваки један покушај учинио је француски посланик Клемансо питајући министра председника Ферија, какових ће последица имати скјерњевички састанак, и је ли се на њему повела реч и о могућности белгијског преврата. Изазвани француски министар-председник одговорио је, да он у Белгији никакови преврат не предвиђа и да не верује, да се и о том преговори водили. Што се пак тиче последица тога састанка, нагласио је, да ове неће бити друге, него одржање status-a quo. постојећег стања, јер при противно положеним интересима појединих велесила само ће то њихов споразум могућим учинити. — Министар-председник Фери, кога према учесницима скјерњевичког састанка не везују баш одвећ јаки обзири, нема дакле узрока да односно овог питања своје мисли у тој мери таји, као његове колеге у Бечу, Берлину и Петрограду. Он речи: мир, одржање мира и тима подобне и не спомиње, него баш на против потврђује, да постоји велика и јака противност и међу интересима велесила, које се у Скјерњевици састадоше, да се уоњед те противности није могло доћи до такове погодбе, која би ту противност изравнала и сталност европских одношаја успоставила, него се само споразумело у томе, да и на даље остане све онако, како је сад. Докле? то г. Фери није казао, но то га г. Клемансо није ни питао, знајући да противности једна поред друге само дотле постојати могу, док се на буди којој тачци једна о другу не окрзну. А да такових опасних тачака довољно има, то сваки зна, коме резултати берлинског конгреса пред очима стоје.

Још је занимљивије оно, што Аксаков прича о том царском састанку у своме листу. Да би га разумети могла и она публика, која се журналистичком стилу још није привикла, цитира он тим поводом познату народну причу о Ивану, Климу и Карпу. Иван је јуначан богатир, који станује на свом родном пространом добру. У њега има свега у изобиљу. Он је силан и моћан, али је и простодушан и не мами га ништа, што је туђе. Уз њега станују два суседа му, Клим и Карп. Клим је велики део свог добра изгубио, па је после заорао добар део туђе земље, те се стао осврта и домишљати, како би још и преостали део вештим начином себи присвојио, због чега га је Иван почео по преко погледати. Други сусед Карп богат је мало не као и Иван, али је до свог имања доспео силом и преваром, те га мори мисао, шта ће с њим бити, ако му се увређени суседи кад-тад договоре и реше, да помоћу силнога Ивана сваки своје отето добро натраг поврати. Дуго је Карп себи главу разбијао тиме, шта му ваља чинити — напослетку се договори с Климом те заједно оду Ивану. Знаш ли шта, пријане, рекоше му, да се опријатељимо и споразумемо, да све међу нама остане тако, како је сад, да наиме ја, Карп, могу владати мојом отимачином, како ми је воља, а ти Иване да не смеш помагати мојим непријатељима, ако би они на мене напали — ја, Клим, пак да смем и на даље орати туђе земље, а ти, Иване, да ми не смеш у томе сметати, па ма ја заорао све, што је туђе. Док се ми, рекоше они, тврдо и поштено држали будемо овог споразума, неће на њ нико напасти смети и мира ће бити међу нама и око нас. Сугласише се добри суседи и прегоше да то потпишу, кад на једаред Ивану паде на памет да запита: Ал какве користи имам ја од свега тога, та мени не треба ништа, што је туђе? Но суседи му не дадоше да дође к себи, него му подвалише с друге стране? Море ми ти то за то говоримо, што ти добра желимо. Зар не видиш, болан, да си сваком трн у оку, да се сав свет од тебе плаши, па ако се не поправиш и с нама не удружиш, биће по тебе зло и наопако. Превари се Иван и пристаде.

Овако гласи та прича, а кад додамо, да је Аксаков силном и добродушном Ивану означио улогу Русије, Климу улогу Аустро-Угарске, а Карпу улогу Немачке, онда ће наши читаоци лако погодити, како Аксаков оцењује скјерњевички састанак и споразум, који је ту постигнут. Аксаков се у том свом чланку жести на простодушност руске дипломатије, која се, по њему, и овом приликом дала у главу утући од Бизмарка. Нас овога пута не занима толико то, колико питање, шта меродавни гласови јавног мњења у Русији држе о трајности тог тако званог споразума, који је у Скјерњевици постигнут. Да и Аксаков и с њиме сва незванична Русија том споразуму проричу свашта пре, него да ће трајан бити, то се довољно види из ове приче, све да Аксаков на завршетку тог свог чланка и није нагласио, да ће Руси у хладовини тог мира исто тако мало дремати као и њихови суседи Клим и Карп. А кад руски и француски гласови само ту цену дају том „благодетном миру“, онда нам заиста чисто смешна изгледају званична и полузванична уверења у трајност његову.

Политички преглед.

Сабор троједнички продужиће своје послове после римског божића. Тако јавља „Угарска Пошта.“ Прва задаћа сабора биће, по истом листу, да изабере чланове краљевинског одбора троједничког. Краткоће времена ради неће се прорачун земаљски сабору већ сада моћи поднети на уставно расправљање; с тога ће влада потражити индемнитет за четир месеца и ово време употребити на то, да доврши законске предлоге, које кани сабору поднети а који се већ израђују, те да тако касније са изобилним материјалом пред сабор ступи. За предстојећу сесију, која неће дуго трајати, приуготовила је влада неколико законских предлога, који се односе на унапређење кредита и пољопривреде у земљи. Међу овим предлозима налази се и зак. предлог о успостави пољопривредне школе у бившој горњој Крајини.

С овим у свези јавља Осечка „Драва“ да краљевски рескрипт, којим се одговара на адресу сабора троједничког, садржи позив, да се предузме избор краљевинског одбора. Истоветни позив приспеће и сабору угарском, и то одма по божићу римском.

У последње доба упозорили смо читаоце наше на основу стварних чињеница на оне жалосне појаве, које избише на површину у појединим огранцима државне управе угарске и доказаше, да управа ове земље у много чему одговара потпуно оној слици о „азијатској управи мађарској,“ што ју је у сабору угарском онако верно умео да нацрта барон Шењеји. Но најновији догађаји у полицији будимпештанској и извештаји мађарских листова о деловању те власти као чувара јавне сигурности, стављају у присенак и саму „азијатску управу угарску“ барона Шењеја. Ми ћемо овде навести, шта о овом предмету пише „Пештански Лојд“, ком јамачно нико ни у сну неће хтети нити му може пребацити, да — претерује, кад пише о ствари, која се Мађара у опште, а владе будимпештанске на посе и у првом реду тиче. „Пешт. Лојд“ изражава се овако: „Пре свега морамо упозорити на то, да реорганизацијом полиције у главном граду треба на пут стати не само оној несигурности, која потиче „одоздо“, дакле оној опасности, која сигурности особе и имања прети од злочинаца, већ да треба спречити и ону опасност, која потиче „одозго“ и узнемирује све, који шта поседује, све, којима је стало до особног интегритета. Ово чувство немира обузима све поштене елементе у земљи, а у главном граду мучи оно свакога, коме је усуд наменио назвати штагод својом властитошћу, или да ступи у саобраћај са полицијским властима. Ово чувство не може ништа боље карактерисати него чињеница, која је недавно констатована, да су се честити грађани формалним трибутом морали откупити од кињења оних, који су постављени, да их заштићавају, да пазе на безбедност њихових особа и имања њиховог“. — Тако „Пешт. Лојд“. Кад тако пише лист, који је присни пријатељ владајућег суства и оних, који треба да одговарају за ово и овако стање поменутог огранка управе државне, лист, који се не чита само у границама уже Угарске, као остали листови мађарски, већ и у политичким круговима у иноземству, које би он требао да информише о односима у земљи овој — онда је већ то довољно, па да свако увиди и буде убеђен, да односи у овом огранку управе државне већ не могу бити ни прњи ни гори. И у таким околностима неки и неки могу да — сањају о неком културном позиву ове државе на истоку Јевропе! Таман!

Поменули смо већ у листу овом како су руске

ЛИСТАК.

АСПАСИЈА.

РОМАН ИЗ ЖИВОТА СТАРИХ ЈЕЛИНА.
НАПИСАО РОБЕРТ ХАМЕРЛИНГ.
(Наставак 42.)

„Не!“ одврати Сократ; „али зашто ми се с тога ругаш? Боље је мислити, него немислити. Нека богови својим љубимцима у сну дарују све, што је најбоље. Ми други морамо будним чулима гледати да се помогнемо. Ти си се без сумње чудила, Аспасија, што сам те толико пута питао за појам и биће љубави. А мени се, видиш, није могло на ино. Као што је овде Фидија победоносну светлост мисли отеловио у лику богиње Паладе Атине, тако сам и ја рад љубав да отеловим у лику Еротову. Нећете зацело рећи, да је Ерот ништав, ситан бог, та неки га мудраци чак називају најстаријим и првим од свију, па ако је љубав, као што се чини, пре свега тежња нека, неко настојање и жудња нека, то смем ваљда рећи, да је Ерот баш управо мој бог. А да би о њему сазнао што још подробније, много сам, као што знате, ходао и запитквао људе“...

„То је истина“, уђе Алкамен смешећи се у реч, „гише си ти био на гтори и по тремницима и инче по јавним местима, него овде у радионици Фидијиној. Човека тога гони одиста неки особен немир. Најпре по читаво по дана гао помаран удара о балвање мрамора, па онда наједаред баци алат свој те по читав сат звера пред-а-се. За тим чак и скочи, одјури па се по дана не врати. Ти хоћеш Ерота да истешеш? ај реци ми, а кад? Знаш ли ти, драгановићу мој, да си најнемарнији ученик мајстор-Фидијин?“

„Знам“, одговори Сократ; „али сети се, да и ти често бациш длето па одјуриш, било с изликом или без излике, те као и ја тражиш љубав — тако бар свет каже — али дабогме не питаш много за појам њен и њено биће.“

„Имаш право“, повиче Алкамен смешећи се, „не питам ја ништа за њен појам. Али ко ти каже, да ја свагда баш љубав тражим, кад год одем из радионице?“

„Не идеш ти баш свагда сам главом“, одврати Сократ: „по који пут пошљеш којег вајничара или чак лудог Менона, ако случајно ту баш зазјава; дадеш ти њему по које писамце, да га однесе лепој Коринћанци Теодоти.“

Алкамен се опет насмеши а Сократ настави: „Пријатељ је мој Анаксагора за љубавну страст рекао, да је болест; не знам само, да ли је обична болест и да ли је треба лечити лекарвјама, или је божанска болест, отприлике као одушевљење песника или занос делфске свештенице. То знам, да љубавни бог мора имати крила и дечачки лик: али како да га иначе приказем, да ли озбиљна или весела, да ли да гледа доле или горе — заиста, волио бих знати, Аспасија, како би ти љубав приказала, кад би нешто била у колу ваш ученикâ у радионици Фидијиној.“

„Ја не бих ни покушала приказати ју!“ рече Аспасија. „Љубав је осећај а осећај нема облика. Што хоћеш да прикажеш, што је без облика? Приказ уместо љубави оно, што љубав буди, оно, што је достојно љубави, прикажи лепо. Јер лепо има облика, плотски је видимо, даје се схватити и схватити са свију чули. Па не морам тек много о томе размишљати и у људи распитивати, треба просто само да образујеш оно, што ти се оку најлепше и најумилније укаже.“

Сократ се замисли, неколико тренутака почути па онда рекне: Ништа није већма истина него што ти ту збориш, Аспасија. Окануће се ја Ерота па ћу покушати да отешем харите. Јер на њих ме и сад опет — не знам већ по који пут — упућујеш, као на праве богиње лепоте и умилности. Афродита је додуше лепа, али није цвгло богиња лепоте, него још више богиња љубави; у њеном је бићу лепота већ смешана с љубављу; у харитах пак још је чиста и засвим за себе, сама у себи, тако рећи, божански задовољева. Отесаћу дакле харите те принети створ свој на дар Фидијиној богињи на акропољу. Али као што сам пре љубав, тако сад морам лепоту вијати на све стране. Где ли само сад да нађем најлепше и најумилније, да га „просто образујем“, као што рече мало час Аспасија?“

Ако си рад видети најумилније, што се само може видити, драги мој Сократе“, рече Алкамен па се насмеши, „то ћу ти ја рећи. Гледај, да дођеш до лепе Коринћанке, коју си мало час споменуо, па да је видиш играти!“

„Коринћанку Теодоту?“ запита Сократ; „више сам већ пута чуо, како хвале умилност њене игре. Али ко би нас други и могао одвести до лепе Коринћанке те дати нам прилике, да је видимо и да јој се дивимо, ако не баш главом ти, Алкамене, њен најбољи славилац и пријатељ и другар?“

„Зашто не?“ одврати Алкамен весело и раскалашно. „Ко хоће да се наужива највише дражи, коју је женски лик кадар развити у изразитој игри, тај нека гледа Теодоту, а ја ћу сваком, когод зажели, радо и без зависти бити путевођа, да до тог уживања дође!“

У речима тим Алкаменовим било је нешто и потајне злобе спрам Аспасије. Навалице је пред другарицом Перикловом и пред самим Периклом хвалио умилност и драж друге жене.

Лепу је играчицу и етеру Алкамен домамио из Коринта у Атину.

Повод томе био је врло чудан.

Кад је наиме Алкамен био приметио, да се мора одрећи Аспасије, — а пре је већ био сигуран, да ће бити његова — у потаји се ражљутио на крту Милићанку. Али је био сувише млад, сувише веселе нарави, сувише халакаст, а да би му са губитка тога јад тиштао биo срце; тежио је он само за тим, да ујагми праву срећу, право љубавно уживање, у накнаду за оно, што је заснио био у запосу али му други отео.

Богат један Коринћанин наручио је био у њега мален лик у мрамору. Алкамен је наруџбину био свршио и готово дело послао у Ко-

„Новости“, пишући о изјави Калнокијевој у делегацијама, очитовале, да се показала лажном идеја о претежном утицају Аустро-Угарске на односе на полуострву балканском. Тежња народа балканских, веле „Новости“, да под заштитом Русије дођу до потпуне независности, та тежња је реална чињеница и значи: „Lasciate ogni speranza“ (одреците се сваке наде) сви ви, који сте потиснути у сферу аустријских интереса. Кад у Бечу претерују у хвалењу status quo-а, онда се овде појављује жеља, да се мање поверава мирољубивости руској а више за њу учини, како не би усахнула. Кад руска штампа себи узме слободу, да по кад-кад упозори на то, да је мир међу суседним државама само онда могућ, ако се интереси једне и друге земље од обе стране једнаком мером уважавали буду, онда се отуда не сме ковати тужба, као што је Калноки учинио, да она, штампа руска, потпирује страсти. — Овоме не треба коментара.

Поводом изјава грофа Калнокија у делегацијама, донео је талијански лист „**Il Diritto**“, о коме се зна, да стоји близу влади талијанској, чланак, у ком **расправља политику Аустро-Угарске на истоку**, по којој државе балканске не би имале разлога склапати савез ради одбране од ове монархије. „Српски Лист“ доноси из тог чланка „Il Diritto-вог“ један веома карактеристичан одломак, који гласи овако:

„Гроф Калноки рекао је — вели римски лист — да он жели утврђење краљевина и књажевина балканских ради користи царства и њих самих. Ове изражаје морали би примити као формално, јасно порицање тужаба до сада подигнутих на Аустрију, да хоће да се прошири на балканском полуострву или барем постано покровитељицом. Ово би била прва последица приближења Русији, одрицање проширења преко Саве и даље преко Дунава.

Ако је доиста то значај првог дела новог програма аустро-угарског на истоку, ми му се радо одазивљемо и немамо речи за одобравање, пошто нам је на срцу, ради општег интереса и ради начелног питања не само грађански развитак, већ шта више независност већих народа на балканском полуострву, јер је та независност највеће јамство и најпотребније за њихов развитак.

Са таком политиком поштовања политичне независности краљевине румунске, краљевине српске и књажевина бугарске и црногорске, Аустро-Угарска се показује пријатељица балканских народа. Изјаву грофа Калнокија треба дакле примити са великим задовољством и у Италији, која би ради свог географског положаја и свог предања, издала свој задатак, своју дужност, одбрану својих интереса, кад би помагала политици, која би хтела једно по једно уништавати она јединства, што су се саставила на балканском полуострву, по цену толико жртава и толико крви и са великим народним симпатијама према Италији.“

Римски лист тврди даље како је састанак царева следовао услед обећања Аустрије, да ће отступити од освајања на истоку, без којег Александар III. не би пристао потпуно на помирење; како су у Берлину одобрили нову политику, те је сад сталнија, јер Немачка неће више гуркати своју суседкињу на југ, на штету балканских држава, а на своју корист. —

Тако „Il Dirito“ о политичком обрту, који је, по њему, настао после састанка царева.

Јавили смо већ, да је папа римски протестовао против француског закона о разводу брака. Он, папа, послао је влади француској писмено у ком је очитовао, да не може усвојити закон, што га је законодавно тело Француске донело у питању о разводу брака, пошто се неразрешивост брака убраја у фундаменталне догме цркве римске. Влада француска одговорила је папи римском, да су мере што их је она у овом питању предузела грађанско-правне природе, а да је папи римском иначе сасвим дозвољено, да помоћу бискупа може по вољи употребити које му драго морално средство да наговори католике, да не потраже помоћи пред трибуналима за развод брака. — Веле, да папу римског није особито пријатељски дирнуо овај по стилизацији веома учтиви одговор владе француске.

Хрватски сабор.

[Седница од 15. (27.) октобра.]

(Свршетак.)

Заступник барон Живковић: Када се склапала нагодба и установљавао кључ, по којем Троједница доприноси за заједничке послове, питали смо се сви: Како то, да Троједница мора више плаћати, него што може да плаћа и зашто да дужност буде већа од снаге. Није према закону, што се с угарске стране истиче наш дуг према Угарској, јер оно што се не мора никада платити, није никакав дуг. Говорник слаже се с предговорником, да је неправилан кључ, те зато из дна душе поздрављa објективно разлагање дра Франка, а желио би, да се надаље и више мужева, који би се озбиљно бавили са толи важним финанцијалним пословима. Жали, да др. Франк није имао прилике разложити ствар онде, где се она може расправити; то није никакав виц већ искрено сажаљење. Међутим, данас није ни време ни место, да говоримо о правилности и неправилности кључа, већ ће томе бити време ако се и када се састану регниколарне депутације. Говорник није данас поред најбоље воље у стању, да одлучи, да ли је предговорниково разлагање основано или није, те зато не може гласати за његов исправак.

Заступник Васо Ђурђевић вели, да је г. дра Франка чуо већ једанпут ту ствар разлагати, но не може се изјавити, што још није на чисто ни гледе самога начела. Ми смо сви захвални др. Франку, да је то питање потакнуо, но г. др. Франк који је тај предмет дубоко и темељно проучио, дозволиће нам, да се и ми не можемо напречац одлучити за ово или оно. Ако стоји, да та блудња постоји већ 15 или 16 година, то ми не можемо, да се у једном моменту одлучимо. Но да и примимо његов предлог, сама се ствар не би тим ни-пошто решила, јер осим светле круне има још и других фактора, с којима се то мора расправити. Кад буде време, да се ствар расправи, ми ћемо дру Франку радо уступити место у депутацији, па ће тада имати прилике и времена, да оно, што тврди, докаже нама и њима. Данас пак не можемо, да његов предлог прихватимо.

Извештач Мишкатовић. Кључ, о којем је говорио г. поповачки заступник, појављује се већ више година у мору финансијалних питања као права морска змија, те би желио, да већ једном добије видљив облик, да се може опипати. Кад би и било све истинито, што г. др. Франк тврди, питање, што га је он потакнуо, не спада ипак у категорију повреда, о којима говори адреса, те се у њој и не може споменути. У мени порађају се међу тим и сумње о правилностима његова разлагања, а слушао је и г. Бартоловића, коме се такођер не чини, да би г. поповачки заступник био на правом темељу. Било то или не било истина, финансијална је нагодба закон, који ми сад не можемо мењати, те не можемо ставити у адресу оно, што говори о промени нагодбеног закона.

За тим се гласало, те је исправак дра Франка одбијен.

Председник закључи седницу у 2 сата и заказа будућу за уторак у 10 сати.

[Седница од 16. (28.) октобра.]

Председник госп. Хрват отвара седницу после десет сати; од краљ. зем. владе присутни су бан Драгутин гроф Кун-Хедервари и оделни предстојник Станковић.

Бележник др. Лончарић прочита записник о последњој седници, који буде оверен без примедбе.

Одбор за правосуђе подноси извештај о основи закона, којим се делање поротнога суда обуставља.

Заступник барон Живковић: Пошто је адреса на Њег. Величанство прихваћена, држи, да би ју према досадањем обичају имали Њег. Величанству подастрети председник сабора и први потпредседник. (Живио! прима се.)

Председник Хрват: Пошто је висока кућа прихватила предлог госп. барона Живковића, то ће се адреса Њег. Величанству подастрети путем председништва.

За тим се прешло на дневни ред, на избор краљевинског суда.

Изабрани су гг.: Боговић Мирко, Хегедушевић Антун др., Коритић Драгутин пл., Кушевић Аврел пл., Мажуранић Иван, Николајевић Светозар, Пејичић Александер др., Шмид Фрањо, Шуљок Александер барон, Вежић Владислав, Вушчић Јосиф др., Брлић Игњат др.

Као саборски изасланици за вођење истраге о избору народних заступника гг. Васе Пауковића у 8 изборном котару брлошком, Евгенија Кумичића у 7. изборном котару града Вараждина изабрани су: Црнковић Никола пл., Франк Јосиф др., Живковић Јован барон.

Као саборски изасланици за вођење истраге о избору народног заступника дра. грофа Пејачевића у 55 изборном котару Вировитици: Ђурђевић Васо, Поповић Стево, Павић Армин.

Пошто се дневни ред исцрпио, председник закључи седницу, и урече будућу за сутра у 10 сати; пре подне.

ДОПИСИ.

Из бивше банатске крајине. (Избор свештеника у Орловату.) У 75. бр. „Турскога Народа“ изишао је 7. нов. о. г. под шифром из Бечкерека, један врло фамозан допис, у ком се како сам избор пароха, што га је ова црквена општина обавила 1. окт. о. г. тако и још неке на нети односеће се ствари хоће по све тенденциозно и злонамерно да претставе нашем свету у сасвим лажном облику.

Но пре него што пређемо на саму суштину истога, дај да видимо ко је тај анонимни дописник и је ли тај допис у Бечкереку угледао света?

Ми најпоузданије тврдимо, да је тај допис скован у „вршачком двору од гг. Николе Мандукића, конзисторијалног бележника“ in spe, нашег красног администратора Боде и његовог „чике“. То је ето то „овејано“ друштво, које је у превеликом свом нападном жару заборавило на „ахилову пету“ па грди и денунцира ову општину и њеног кандидата као и саме „панчевачке нередњаке“ а невиђу јадници, да ће, ако ми само почнемо откривати ту њихову „пету“ викати јао и помагај, јер ће се тада показати, да је ахилова пета прави „шморн“ према њиховој. Безимени дописници грде ову општину и веле, да зато неће да јој се Боба наименује за пароха, што је он рођак владике Емилијана. Не господе, немамо ми ништа против Боће као владичиног рођака, већ га зато нећемо што је нечовек и никакав свештеник, право ругло за читаву православну цркву; нити смо пак г. В. Брашована, као што дописници веле, бирали само зато, што припада „Заставиној омладинско-социјалистичкој странци“ већ зато, што нам је исти са свију страна најтоплије препоручен као ваљан свештеник. А што ви велите, да о његовом моралу „вли јевица“ међу којима су ваши без сумње најгори, свашта говоре, то је већ тако стрцана фраза, која не заслужује ни да се на ју само обавремо. Факта, факта на среду ако хоћете да вам верујемо!

Напослетку пак више је смешна него ли свиљна жеља тих вајних дописника, да „панчевачке нередњаке“ они хоће да поуче вршачком дворском реду. Вршачки двор и ред, та то су два посве дијаметрално положена појма. Па да човек од чуда не подвикне: O tempora, o mores!

Сад да пређемо на други део тога пристрасног и одвећ партајичног дописа.

Ту нам се пре свега као кроз неку маглу навешћује, да ће наш г. дијецезан да жртвује и свога и нашег кандидата, т. ј. и Бобу и г. В. Брашована, пошто обоје стоје с њим у сродничко-пријатељском односају и да ће се при попуњењу ове парохије строго придржавати правде и правице. Не знамо у колико је г. В. Брашован род са нашим господином епископом, зл да му владика није ни најмање пријатељ сведоче оне силне плетке, које се против њега кују баш у самој владичиној кујни.

Даље и ако се изреком не каже ипак се из овога на први поглед видети може, да владика не жели ни више ни мање него да већ обављени избор нашег пароха уништи, и без икакве нужде, управо самовољно отечај поново расписе са искључењем горњих кандидата, само зато, да би ову дуготрпну општину још и даље кињио и мучио па да нам напослетку опет наметне за свештеника онога, кога ми нећемо.

Ето шта чини с нама вршачки владика, а што он, то ће и његова сервилна конзисторија, којој данас стоје на челу морално најдерутнији људи! Па се наши родољуби још чуде, што наш народ иде у неверне и што је охладнео према вери својих праотаца! А ми се томе баш ни мало не чудимо, него се напротив дивимо што није још горе и горе, код толиких покора што се с нама збивају. Та шта је, ако бога знате, згрешила ова наша општина, те јој се одузима право да изабере себи за пароха онога, кога она хоће? И зар збиља нисмо и ми слободна, автономна црк. општина која и то своје кардинално право без ичије сметње вршити еме и може, кад савесно и поштено одговарамо својим дужностима и обвезама? Или се ваљда ова наша општинска матра у Вршцу као некакав „пансионат“ за вршачке свешт. инвалиде? И шта смо ми напослетку згрешили богу и вршач. конзисторији, да нам се сам свештенички олош на силу бога намеће као каква казна, да га ми издржавамо? И ако је до казни, зар нисмо за ово три године дана већ и сувише кажњени? Ал право вели наша пословица: од кога закон, од тога безакоње!

Пошто смо овако у кратко предочили нашем свету сва она зла и неправде која се овој општини из потаје спремају, дужнеет нам је сада самим фактама да докажемо, да је наша горе наглашена бојазан, која проистиче од тајних сплетака, које нам се у вршачком двору спремају, посве оправдана. Пустимо сама факта па нека ова говоре.

Ми имамо у рукама два мандукићева писма, управљена на г. председника наше црк. општине и која је он и ако се крије као змија ипак писао у споразуму и дослуху са својим протектором.

У првом писму пише Мандукић ово:

„Чим ово примите похитајте амо у Вршац, да у Вашој општинско-свећеничкој ствари целисходно у општем интересу удесимо. Ово је тајна за све. Мене ћете наћи код Милекера у кафани. Вршац 23. Окт. 1884.

У другом свом писму од 31. Окт. т. г. пише Мандукић од речи до речи ово:

„Желио сам личног разговора, али кад тога не беше, ваља да Вам на писмо Ваше одговорим.

Пре свега приметити имам, да је моја намера, да се општина помогне — sic! — и у ред доведе, даклем пре него што ћу свој уплив заложити у тој ствари, морам с вама на чисто бити, с тога хоћу поверљиво и искрено овим путем да пробеседимо.

Наглашене „знамените речи“ немају стварне вредности, јер онај који је те речи изговорио, претурио је свој делокруг, с тога ако се овде „Kaiserschnitt“ учини, сви вапаји неће помоћи. За избећи ту са неком сигурношћу у изглед стојећу могућност, вољан сам да порадим и да израдим, да се све неповољности уклоне и општина преко сваког свог очекивања задовољи, а да тога буде, хоћу споразума с Вама у поверљивом начину, јер сам Вас научио познавати као човека ког поштујем. Даклем план је ово:

Напуштају се оба кандидата. Нов отечај расписује се. Избор да се изнова са искључењем горњих обави и да се најинтелигентнији свећеник наше дијецезе и најпоштенији парох дичној општини орловатској даде, а тај је конзисторијални бележник Шандор Стојадиновић.

Одговорите ми искрено и поверљиво слажете ли се са овим планом или не? и ја ћу одма делати. Пожурите се да не буде касно“!

Тако Мандукић. А ми смо на то слободни да запитамо г. владику Емилијана, да ли се све ово збива иза његови леђи или са његовим знањем? Ако је прво, онда му светујемо да тај измет људски сместа удали из непосредне своје околине; а ако је оно друго, онда га лепо молимо, да нам он сам каже реч, којом ћемо кротити овај тако низак и посве прљав поступак, јер ми немамо речи којом би га окротили.

Хеј јадна рајо шта си дочекала, да ти Мандукићи додељују свештенике иових изборе одобре или униште! Ал да он не дела сам на своју руку и без знања свога шефа, сведоче најбоље његова писма заједно са оним фамозним дописом, у ком се већ наглашује нека тајна намера владичина гледе попуњења наше парохије, која се и у првом његовом писму износи као „тајна за све“ а већ другом писму зна ти он већ и „сами план“ владичине тајне намере. Неје ли даклe сада посве јасно, да нам се све то зло спрема баш у вршачком двору а не на другом ком месту?

Па да видимо шта хоће та господа?

Наш владика хоће из пусте своје сујете, да тријумфује над нашом општином и онда кад нема право; поп Шандер Стојадиновић хоће по што по то да нам се наметне за пароха и Никола Мандукић, г. епископом девигновани бити имајући конзисторијални бележник, хоће да постане дефинитивни конзистор. бележником, јер би то место, одласком пов Шандоровим из Вршца, остало упражњено. Као што се види, све саме скромне ал крајње себичне жеље и г. г. интересенти, да постигну само те своје себичне цељи непревају ни од каквих жртава ни средстава; по оном јежовитском правилу: „цељ освећује средства“.

Нама се намеће за пароха г. Стојадиновић, онај исти, којега вршачка прив. општина као свога многогодишњег администратора, која га свестрано и најбоље познаје није хтела у два маха, пре неколико дана да изабере за свога пароха и вршачки се дворјани надају, да ће код нас, где га нико живи не познаје, бити изабран. Може ли бити веће бесмислице! Ми му искрено светујемо, да чува своје место конзисторијалног бележника у Вршцу, да му његови пријатељи, као што су свима силама прегли и то неистргну из руку — а на Орловат нека и не помишља, јер је то за њега кисело грожђе!

Сад да се запитамо још, но је тај Мандукић, што се усуђује да жари и пали по Вршцу и вршачкој епархији? Мисли ли он да је вршачка епархија то исто што му је за толико година била вршачка устарабарска прив. општина? Будите уверени, да не само што ова није то исто и што никада неће ни бити, него и ви сами немојте никада ни пожелити да то буде. Иначе не само да ће се клетви вршачке прив. општине придружити још и клетва целога Српства, него ће се баш над Вашом главом излити гњев и осуда највише наше прив. власти, за коју ви у допису вашем велите, да је „претурила свој делокруг“. Себи руке девере, јер ће вас у противном случају постићи најстрожија казна!

Што се пак нас тиче, ми ћемо се и од сада топло молити богу, да нас сачува од свију невидовни беда, које нантијем Бодиним и самовољом владике Емилијана „et consortes“ већ од три

ринт. Богаташ је био усхићен дражи и ретком савршеношћу дела па пише Алкамену, нека за то мало ремек-дело иште какву му драго награду и захвалу; штогод заиште, учиниће му све.

На то млади образник у обичној својој раскалашности отпише Коринћанину овако:

„Сав свет знаде, да ви у богатоме и раскалашноме своме Коринту већ одавна имате најлепше „другарице“, што их човек може наћи у Јелади. Како ми ти остављаш на вољу, да за мало своје дело у мрамору иштем сваку захвалу, која ми се свиди, то те молим, да ми ону лепојку. која је у овај пар код вас у Коринту на гласу, о свом трошку пошљеш на месец дана амо у Атину, и да наредиш, да се тај месец дава мора обвезати цигло у моју службу, да ми буде образац“.

Богати се Коринћанин насмејао, кад је прочитао те ретке, а за неколико се дана затим јавила најлепша етера из Коринта, играчица Теодота, у Атини код Алкамена.

Алкамен је био задовољан, те је читав месец дана његова била слављена лепота о трошку богатога Коринћанина.

Кад је прошао уговорени месец дана и престала обвева лепе Теодоте, није та више марила, да се врати у Коринт: заволила је била Атину те се решила, да остане у Атини.

Алкамен јој је и даље остао пријатељ те ју хвалио као најлепшу жену у Јелади свима, који су га хтели слушати.

Никад није пропуштао а да не дода, да је лепша од слављене Милићанке Аспасије, која је још више лукавством него лепотом заварала Перикла.

Па кад је сад Алкамен пред Аспасијом Сократу стао величати Теодоту, одмах је Аспасија провидила мњење и намеру младића, кога је увредила баш она, Опазила је, да хоће у потаји да је важести тиме, што пред њом и Периклом слави и узноси другу лепотицу. Са окретношћу и брзином женског духа за тили је час уредила своје мисли, за тили се час решила, шта ће радити.

У муњевној је брзини и то промислила, како ли је слава Теодотина из Алкаменових уста утицала на прихватљиви дух Периклов. Помислила је, да Периклу може пасти на памет, да види лепу Коринћанку а ту своју жудњу да задовољи и без своје другарице. Њојзи није било право, да се Перикле састане с Теодотом, кад она није с њиме: а мало се бојала таквог састанка, ако је и она у тај пар ту. Знала је шта има да метне на кантар па да превагне насправ свију осталих жена. Што се тиче Алкамена, то је мислила, да му скривену злобу неће моћи боље казнити, него ако му покаже, како ју је слабо бриге за задиркивања те врсте.

Уз одлучне те разлоге њених намишљаја надође још и последњи: и сама је била радозвала те желила, да види ту коринтску лепојку, што ју Алкамен толико славу.

(Наставиће се.)

године дана на нас изобилно изливају, и даћемо и у будуће тражити помоћ код највише црк. власти, коју ви за леђи багателишете, и ако ви нашу депутацију састављену из првих чланова ове општине „пијаном“ називате.

?

Дневне новости.

(**Посвећење нишког владике.**) У прошлу среду 7. о. м. било је у Београдској саборској цркви у 3 сахата по подне црквено оглашење новог епископа нишког, Димитрија Павловића, дојакошњег професора богословије београдске, и тај обред извршен је по старинском обичају пећске патријаршије. У вече беше у истој цркви бдење, на коме је по староме обичају чинодејствовао и новонаречени епископ. Сутра дан, у четвртак 8. о. м., бејаше на служби божјој свечано посвећење епископа Димитрија, који су свечани акт извршили митрополит Теодосије и епископ Самуило.

Њихова Величанства краљ и краљица благоволела су присуствовати тој црквеној свечаности.

(**Девојка професор.**) Из Рима јављају, да је талијански министар просвете наименовао госпођицу Ђулију Кавалари, која је у Болоњи положила докторски испит из филологије, за професора латинског и грчког језика на академијској девојачкој школи „Fua Fusinate“ у Риму. Госпођица Ђ. Кавалари положила је испит у свему одлично и она је прва женска, којој је поверена катедра грчког и латинског језика у једном тако важном и високом заводу.

(**Будим-Пештанска полиција.**) Читаоцима нашима је познато, каквим се шкандалозним појавама пре неког времена у траг ушло у полицији будимпештанској. Истрага, која је услед тих појава предузета, показала је да су поједини полицијски органи били управ покровитељи разних порока и оних средишта, где се пороци ти што-но реч рахат ширили. Да је тај „кшефт“ по дотичне „чуваре“ јавног морала лукративан био, по себи се разуме. А што је најгнусније у целој ствари, све то догађало се под видом неке чесности. Резултати, до којих је заподенута истрага у овом погледу доспела, побудили су владиног комесара, да изда строжије мере против такозваних „тингл-танглова“ и против оних јавних локала, у којима се разне „представе“ и „игранке“ употребљују као плашт, да се њиме прикрију разне шкандалозне и неморалне појаве. Таких „представа“ и „игранака“ било је у задње време на све стране по Будим-Пешти, а славна полиција чинила се свему невешта. И у таким околностима неки и неки могу још — да сањају о културној мисији на истоку Јевропе.

(**Писменост у војсци, занимање и здравље новака.**) Пре неколико дана обелодањена књига: „Militär-Statistisches Jahrbuch“ донела је занимивих података о писмености уновачених војника и о њиховом грађанском занимању. Уновачених било је 50.182 који су знали читати и писати, или 557 на 1000. Тај размер расте сваке године, т. ј. све мањи бива број оних, који нису вешти писању и читању. У подручју појединих војних заповедништва знају читати и писати од хиљаде у Прагу 947, у Брну 670, у Трсту 343, у Кракову 251, у Бечу 930, у Грацу 657, у Загребу 281, у Лавову 141, у Инсбруку 928, у Пешти 513, у Сибињу 263, у Задру 91. По покрајинама беху од 1000 уновачених писмених: Солноградској 984, Горњој Ауотрији 914, Угарској 483, Шлезкој 961, Штајерској 731, Реци 412, Галиција 178, Ческој 914, Корушкој 724, Приморју (Истра с Трстом и Горицом) 341, Далмацији 92, Тиролској 928, Крањској 537, Троједници 280.

Од свију уновачених било их је 20.227 занатлија и то највише у Ческој (415 од 1000.)

За телесни развој и здравље момчади служе ови податци: Од 1000 прегледаних пронађено их је за способне у подручју војнога заповедништва: трској ског 252, загребачког 240, инсбрукског 194, бечког 193, задарског 192, пештанског 191, прашког 169, градачког 162, брнског 157, сибињског 139.

(**Најбољи револвер**) има данас војска црногорска. Црна Гора усвојила је за наоружање своје народне војске револвер сустава Гасерова с том променом, да су револвери нешто дужи но обично. Ово дана чињени су у Бечу покуси с тим револвером, те се том приликом показало, да исти још на 150 корачаји добро носе.

Ми се истина не радујдмо вестима о оружању овог или оног народа, но кад видимо, да државе, које се могу убрајати што-но реч међу „силне над силнима“, троше на оружање грдне своте, под којима се народи тих „силних“ држава као оно шибље пред бесним вихором повијају и земљи падају онда морамо оправдати, да се и што се и Црна Гора брине око уређења своје војне снаге, јер има још доста нерешених питања, која „круне српске драго камење“ не сме не спремно затећи. Ми не желимо, да се ова питања реше прахом и оловом и анџарем „као змија љутих“, но ово не зависи свагда од — мањих и слабијих. Зато ови не смеду из вида изгубити, да се крај свег уверавања о обезбеђеносто мира могу за час наћи пред каквим учином који ће им довикнути: „Земан дође, ваља војевати“. А дође ли до овога, уверени смо да ће револвер црногорски не само добро носити већ и гађати. За ово јемчи нам сигурност опробане деснице Црногорчеве и његова ока соколова. Ми не желимо никоме, да ту сигурност на себи опроба.

(**Ретка старост**). Руски „Волски Весник“ јавља, да у Тигаљеву, казанској гувернији, живи један ислужени војник, по имену Родијон Анисимов. Он се родио у другој четвртини прошлога века. Има му најмање сто педесет година, ал је још доста снажан и до сад је сваког лета као надничар служио. Сада не може толико да заслужи, колико му је нужно за живот. Његове потребе подмирује општина; у свима кућама и колибама радо га примају; гдегод хоће даду му један кутић у соби да се огреје, и нахране га. — Ако је та вест истинита онда честита старина Родијон има мало живих садругова. Кад помислимо да Русија запрема пола Европе и пола Азије, може и то врло лако истина бити.

(**Дело у две свеске**) Краљ пруски Фридрих Вељем III. посла једном свом ађутанту, пуковнику Малаховском, који беше храбар али сиромах човек, једну малу писменицу у виду књиге са 500 талира. На скоро после тога сретнувши пуковника запита га краљ: „Како вам се допада моје најновије дело, које сам вам послао?“ „Изванредно, Ваше Величанство“ одговори упитани „и ја са највећом чежњом очекујем да изађе и друга свеска.“ Краљ се насмеја и посла пуковнику о његову имен-дану још једну оваку књижицу са истим садржајем. Само натпис беше на њој: „Са другом свеском свршава се дело.“

Политичке вести.

— Делегација сабора троједничког у сабору угарском била је прошлог понедељника код министра Тисе. У поздраву очитовао је председник делегације Вукотиновић, да народна странка сматра за своју дужност да закон о поравнању неповређен одржи. Даље држи странка, да би се управи порезе у Троједници могле извести многе олакшице, и најзад жели, да се привредна политика заједничке владе тако удеси, како би се продукција, обрт и трговина у Троједници унапредили. Тиса је одговорио, да у колико се више од стране Хрватске и Славоније доказало буде, да искрено пристају на унију са Угарском и да желе одржати закон о поравнању, да ће у толико више моћи рачунати на предусретљивост Угарске. Влада угарска је спремна, потпомоћи оне жеље Хрватске и Славоније, које се слажу с бољитком државе круне Угарске у целости.

— У скупштини градског представништва Трској анског интерпеловао је Набергој о судбини оне петиције, што су је Словинци, који у Трсту живе, поднели у ствари оснивања народних школа са наставним језиком словиначким.

— „Жур. де Ст. Петерб.“ помиње, да је престоном беседом немачком поново свечаним начином потврђена политика мира и споразума, који је састанком у Скјерњевици поново освештен. Престона беседа изјавила је ово речма, којих унутрашњу вредност још већма увеличава личност онога, који је те речи изговорио. Поштовања достојни цар Вељем схватио је резултат састанка у Скјерњевици тако да је пријатељство његово са царем руским и монархом Аустро-Угарске за дуга времена обезбеђено против сваког нападаја. — Пита се само хоће ли се то пријатељство моћи и онда одржати, кад се укрсти са интересима дотичних народа и држава Историја најновијих дана је показала, да „лична пријатељства“ у таким приликама врло мало важе.

— Краљ талијански приспео је у Рим и дочекан је најодушевљеније од становништва овога града.

— Петроградски „Правителствени Весник“, службени лист владе руске, прославља посвећење православног собора у Риги — град у близини границе Прусије — као веома значајну појаву. Говорећи о новом собору вели да ће се то „зламење православија“ на далеко видети. „Новоје Времја“ слави чин посвећења новог собора у Риги као значајну религијозну и политичку појаву. — Изјаве ове у толико су значајније, што је ван сваке сумње, да су поменути листови њима хтели нагласити, да се православије у Русији не боји германизаторских тенденција, које са запада непрекидно наваљују, наравно без и најмањег успеха, на Русију и народ руски.

— Из Београда јављају, да ће народна скупштина што ће се, као што већ јависмо, месеца децембра по нов. кал. састати, тек само кратко време трајати, па ће за тим бити одгођена до половине марта 1885. године, када ће се поново састати.

— Из Атине јављају, да је тамо повољно примљена изјава Калвокијева о Грчкој.

— Фери изјавио је приликом подношења протокола комисије за Токинг у парламенту француском, да је мир услед састанка у Скјерњевици за дуга времена осигуран. — Блажени који могу да верују.

— У Паризу склопила се лига, која је себи ставила племенити задатак, да војује против повишења цена на лебац и месо.

— Намесник немачки у Елсасу забранио је даље излажење трију тамошњих листова и мотивао је ово тиме, што је „опет почела маха узимати хајка шовинистичких задруга с ову страну Вогеза, хајка, која је опасна развитку земље у немачком духу.“ — Изгледа да је Немцима у „рајхсланду“ догорело до ноката.

— Прошле недеље било је у Паризу немира, које су изазвали тамошње анархисте.

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

Штросмајерова галерија слика.

Поменуто је већ у овом листу, да је бискуп Штросмајер народу хрватском и опет учинио велико и по културно унапређење и развитак његов значајно уздарје, поклонивши му своју великим трудом и огромним материјалним жртвама сабрану галерију слика. Ова галерија носи име: „Штросмајерова галерија слика“ и смештена је у здању југославенске академије.

О тој галерији пише „Позор“ у једном од последњих бројева:

„Поређење слика је хисторично према разним школама, колико је то само могуће било. Према том пружа нам одмах I соба преглед и сликарство талијанске школе 14 века до половице 15, уз савремену фламанску школу. Кад је уметност грчка за Константина Великог под упливом хришћанства на ново процветала, не беше она друго, до-ли последње трзање умирућега старца. У техници савршена, она је у извађању себи сталне типове створила, који се увек понављају. Св. Марија и свеци увек су исти, хладна и укочени, и ненаравни. Они нису људи већ фантастичне фигуре, за које ти се чини да једино гледају, како ће им набори на хаљинама бити што вештије сложени. То доказују и 1. и 2. па и слика бр. 3. Таква је уметност прешла у Италију, али се њом Талијани не задовољише. Giotto (1277—1337) скиде ледену кору, коју Византинци око уметности савише. Није њему стало да верно црта: шта више положај његових особа чисто је ненаравн. Али он је настојао, да му буду слике пуне израза. Главна карактеристика његових слика је страст. Ма да апостол Иван (на слици бр. 23) ненаравно руке натраг баца, ипак је тим кретом изврсно означен бол над мртвим Исусом. Ова слика је копија, издана лондонским друштвом: „Arondee society“. Оригинала Гиотових немамо; али има подоста слика, које су сликане под назором тога уметника (бр. 5—37). Још су спомена вредни Boticelli и Ghirlandi. (Слике под бр. 28—52 прислањају се већином уз Masaccia, те се приписују разним бољим сликарима те периоде).

II. соба приказује нам врхунац класична ренезанса. Уметност се силно размахала од кад је у „последњој вечери“ Lionarda da Vinci-a, реч телом постала. Фиорентинска, падованска, млетачка школа, никоше једна прам друге, али сад постаде главом умбријска, којој је глава Pietro Perugino“ (1446 до 1554) знаменит, јер је био учитељ Rafaela Sanzia (1480—1520). Ко би се смео такмити са Рафаелом или у композицији или у колориту, или у рисању или ма ком делу сликарске уметности?

Наравно је, да се око таковог великана сакупила читава чета ученика, који су тежили да науче врлине свога учитеља. Али само некима пошло је за руком, да неке од његових врлина достигну. Они су били спољашњу лепоту наследили, којој душа не достаје. Они постадоше маниристе. Као красну слику истакнути нам је „Адама и Еву“ (бр. 85), која се Alberti-у приписује.

Не можемо се растати са овом собом, а да не споменемо Correggi-a (1494—1534). „И ја сам сликар“, узвикнуо је, кад је видео неку Рафаелову слику. Он је, рекао би самоук. Нарав је књига, из које он учи, па за то му је главна цел „истина“.

III. соба одређена је еклектицима, материјалистима 17 и 18 века. Достигнувши сликарство свог врхунца, почне оно опадати. Пропадање показивало се у том, да су појединци само оне стране свога узора следили, које су се њима највише милиле. Како су у том успели, уверићe се свако, проматрајући слике под бр. 128, 130—136, које се приписују знаменитим уметницима Caracciо бр. 128 и 131, Reni 138 и 133, Domenichino 186.

IV соба упознаје нас млетачком школом, основаном по Bellini-у. Та се школа одликује ванредним колоритом. У истини, млетачки сликари знаду одиста силне ефекте бојом постићи. Тако Tizian, у ком се млетачка школа до врхунца славе успела. У тој школи никао је такођер наш Андрија Медунић (бр. 165—170, и бр. 200—207), зван Sciavone. Леп број слика, већином алегорије, које се њему приписују, може нас напунити поносом на хрватскога уметника.

V соба. У Риму се састала почетком овога века изабрана кита младића из Немачке, да препороди уметност на темељу хришћанства, па да се ослоне поглавито на класичке узоре, које су у Риму пред очима имали. У том кругу боравио је и Overbeck, а картони његови, који се у тој соби излажу, јасно нам својом узвишеном једноставношћу показују смер оних „Назаренаца“.

VI соба. Ступивши у ту собу, човек нехотице стане, јер му се овде предочују модерни великани и назори, које ови заступају. Модерно сликарство стоји на објективном темељу, те се угледало у великане класичног ренезанса.

Дично су заступани ту Salgheti (222 и 229), Consioni (бр. 225). Steinle (213, 214 и 224), Kuppelwieser (216 и 217), а уз ове и лепи низ словенских уметника, који у 19 веку ступају на поприште уметности. не би ли створили нову словенску еру.

Овим на челу је кресна слика „Смрт последњег Јагеловца“, од Матејка (бр. 219; Чермаков „Рањени Црногорац“, „Сетирадскова кампанска околица“ (бр. 215).

Котарбински „Бегство у Египат“ (230) па и две слике нашега земљака Машића: „Гушчарица“ (бр. 226), те „Идила“ (218). Ето тако прођосмо целу галерију.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Претакање вина.

О овоме донеле су „Срп. Нов.“ чланак, који гласи овако:

Врење шире ваља да је до сада свршено, и после овога разне честице и материје, које су нерастворене у вину, падају на дно, где образују талог, киселину, или стељу, или најзад материцу — где се како тај талог зове; а овај талог састоји се из винског камена, биљних гљивица а нарочито из главних азотних материја, које потпомажу и изазивљу врење.

Тај талог у стању је да нанесе знатну штету у вину; јер кад се вино размути и овај талог дође понова у додир с њиме, може се понова изазвати нека врста врења. Осим тога, мешање овога талога са вином може се произвести и услед тога, кад је велика температура, или кад се усколеба вино. Из овога дакле разлога, да би се спасли од несреће, која се може са вином десити, потребно је, да се вино преточи, или да се одвоји од талога — материце.

Није редак случај да се чује, како се наши неки виноделци старају, да докажу како је вино само онда добро и јако, кад лежи на својој материци; а не знају да протумаче и себи представе, откуд долази та беда, да се вино уквари и да се не може дуго одржати.

Нама је врло добро познато, како се на неким пијацама, дотерана вина, особито месеца маја, јуна и јула, кад су настале велике врућине преврну, убалаве; управо тако се покваре, да су савршено неповољна постала за употребу; и ако се за време не употребе начини за лечење — она се сасвим укваре тако да се морају за другу цељ употребити, а никако за вино. Ове неповољне прилике не произлазе ни од чега другог, до просто због тога што је вино остало на материци.

После тога држимо да је излишно говорио о користи претакања одмах после свршеног врења, кад су оне горе наведене честице већ пале на дно суда. Но можемо само то у кратко рећи, да је овај талог права зараза за вино, онако исто, као што је и сам ваздух.

Нарочито кад узмемо у обзир ту околност, да грожђе није сасвим зрело брано, већ је тако рећи полузрело, онда смо уверени, да ће талог знатно велику количину заузети, далеко већу, но што је случај кад се бере зрело грожђе; па због тога, и иначе што би морали у ово доба свакојако претакање предузимати, — у овој прилици баш приморани смо да предузмемо, како би вино после врења курталисали оних честица, оног талога, који је у стању да га поквари.

Мислимо, да је и оволико довољно објашњено, ради чега мора се претакање предузимати одмах после свршеног врења.

Друго претакање треба извршити с пролећа у марту месецу и то до тога времена када није наступила кака јака велика температура, да би се могло понова изазвати врење.

Само она вина, која су јака, не треба по други пут претакати; а иначе сва остала која су слаба, морају издржати дуго претакање, ако се жели да се дуго очувају.

И погода, односно време, јако утиче на вино при предузимању претакања; с тога ово треба онда предузети, кад је погода или време суво, ведро и доста хладно, као и по могућству, кад дува северац ветар. А за време топлих и кишних дана, као и кад дува јужни топли ветар, никада не треба предузимати, јер се фини делови талога мешају са вином, и оно, кад се преточи у друго буре никада не може да буде бистро.

Кад се предузимље претакање, треба свагда имати при руци чисто бело стакло, с помоћу кога ће се моћи да контролише бистроћа вина. И чим се примети, да је вино колико толико замућено, одмах треба прекинути претакање. Овако нарочито треба радити при другом претакању или оном, које се предузима с пролећа, док међу тим при првом или новембарском не треба тражити од вина да је са свим бистро, јер оно још није доспело да издвоји из себе неке од оних материја или честица, које су му непотребне.

Сваки пут при претакању вина, мора се оно буре у које ће се оточити вино, сумпорисати; но због тога, што сумпорни гас спречава врење, то при првом претакању треба употребити сумпора у малој количини, а то због тога, што у овом добу редак је случај, да је вино са свим свршило своје врене. А да би се увидело да ли је одиста вино свршило своје врење, треб

насути вина у стакло, па ако се том приликом на површини види пена, онда још није свршено; или кад се стакло са таквим вином унесе у топлу собу, па ако се изазове после кратког времена врење, онда наравно није извршено и у таквом случају за сумпорисање треба узети веома малу количину сумпора, како би се могло врење свршити до другог врења. Но, ако се место пене не примети ништа, онда је свршено врење и онда треба употребити ону количину, која је довољна.

За време сумпоровања треба буре добро затворити, па кад згори сумпор онда га треба отворити. Рекосмо мало час, да је сумпоровање веома подесно средство за спречавање врења, а овде напомињемо још то, да чува вино те не може да добије горак укус. У опште сумпоровање је врло пробитачно за свака вина, а пре свега код оних, која су слаба, која мало алкохола имају, као што је случај ове године, кад су вина са свим слаба.

Кад се суд напуни, онда га не треба одмах затворити, већ чекати да сав ваздух изађе, и тек другог дана треба суд допунити, па онда враћем добро затворити.

Кад се предузимље друго претакање, онда треба од са свим бистрог вина издвојити не само талог но и оно мутно вино, премда многи не раде и не поступају тако, у нади, да ће се само избистрити. До душе дешава се и то, али врло ретко, но махом се због тога не могу без квара дуго да одржи.

ЗУБНИ ЛЕКАР
В. ДИК

приспео је у среду 7. (19.) новембра и ординоваће до 16. (28.) новембра у гостиони код царице „Јелисавете," први спрат бр. 22.

Ред пловидбе
путничких пароброда,

од 4. (16.) октобра до даље наредбе.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ: уторником и петком, никад пре 7 сах. у вече.

Из НОВОГ САДА у ТИТЕЛ и даље ТИСОМ средом и недељом у 1 сах. 15 мин. по подне.

Из НОВОГ САДА у ЗЕМУН и БЕОГРАД: уторником, средом, петком, суботом и недељом у 1 сах. 15 мин. по подне.

Из НОВОГ САДА у ОРШАВУ и ГАЛАЦ: средом и недељом у 1 сах. 15 мин. по подне.

Из НОВОГ САДА у БУДИМ-ПЕШТУ: сваки дан у 1 сах. 45 мин. по подне.

Отправништво

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњених пет стипендијских места у заклади Петра Божића, од којих је свако по 105 фор. а. вр. годишње дотирано; расписује се овим стечај.

Надтицатељи имају молбенице своје за 30 дана од првог уврштења стечаја овог рачунајући потписаној конзисторији поднети, а имају оригиналним исправама доказати да су:

1. Срби православне вере;
2. сиромашног стања;
3. последњу школ. годину са врло добрим успехом свршили и
4. душевно и телесно потпуно здрави.

Уједно се примећује, да за питомце изабрани бити могу само они, који су из епархије темишварске.

Из конзисторијалне седнице у Темишвару 16. (28.) и 17. (29.) окт. 1884. држане.

2—3 **Епархијска конзисторија**

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ТОШЕ МИХАЈЛОВИЋА
у Вуковару

потребује једног спомоћника, који одма ступити може. 2—2

Издавање гостионе

под закуп на више или мање година са комотном шталом, шупом и великом баштом, на најживљем месту под шилтом „код бана Јелачића."

Исти долеподписати продаје на увек четири и по јутра земљишта, у једном комаду са кућом, две собе, кујна и има нешто винограда у бешеновачком пријавору на равници Врањевој стени. Ко жели купити и гостиону под закуп имати, нека се обрати код

Мате Федора,
3—3 угоститеља у Митровици.

ОБЈАВА.

Овим узимам част, да објавим, да сам започео радити у својој новосаграђеној **техничко-хемичкој творници продуката и куваног теста** те сам у стању све наруџбине штованих потраживача солидно испуњавати.

С поштовањем
Јосиф Хофман,
2—2 Будимпешта.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ФРАНЦА ХАМФОГЕЛА
у Руми

потребује једног младог помоћника, који одма ступити може и који српски, немачки и мађарски говори. 4—5

АДВОКАТ
Др. ВЛАДИМИР НИКОЛИЋ
У ЗЕМУНУ

отворио је своју адвокатску писарну у кући г. Јована П. Јовановића (лутријска улица кбр. 151. партер.) 4—5

МОЛИМ, ДА СЕ ОВОМ ОБРАТИ
ПАЖЊА!

Принуђен сам, да своју трговину, која већ од много година постоји, напустим, те с тога продајем робу, која се на складишту налази по цену, која ће ми тек намирити трошак око самог необрађеног материјала — да би само просторију што пре испразнио.

Сва роба је од најфинијег, најтежег и најбољег квалитета, а за доказ своје солидности примам еспап, који се не допадне натраг и по захтевању мењам, те је тако свака наруџбина без ризика.

Женске кошуље од најфинијег енглеског шифона с правим швајцарским везовима, прави уметнички вез. По ком. ф. 1.50, по 12 ком. ф. 16·50.

Женске спаваће корсете исте каквоће, врло дугачке и уз читаву дужину извезени швајцарски уметни, врло елегантно израђено; диван комад за сваку госпу. По ком. 1.50, по 12 ком. ф. 16.50. То исто елегантно израђено и врло извезено са два волана и плисеја. По ком. ф. 1.60., по 12 ком ф. 18

Женске доње сукње од фине, врло тешке чоје, около са плисејима и цакнама и са разнобојном вуницом извезене по ком. 2.80; украшене кадифом и атласом, врло фине, по ком. 3.80 од тешког шпирлбаршента, лепо украшене, по ком. 1.60.

Мушке кошуље од најфинијег енглеског шифона, са четвороструким прсима, ма које вратне ширине, по ком. ф. 1.50, по 12 ком. 16.50. То исто од најфинијег, правог шроловог шифона у најфинијој изради à la France, по ком. ф. 1.70, 12 ком. ф. 18.80 и по ком. ф. 2.—, 12 ком ф. 22.50.

Асталске гарнитуре с виркован. цветним dessin-има састоје се из једног асталског чаршава, 12 сервиета, само ф. 2.85. То исто у најфинијој француској изради, врло фино, с многим франспама, за 12 особа, гарнитура само ф. 3.45. Гарнитуре асталске од најфинијег дамаста, а виркованим цветним, dessin-има, састојеће се из асталског чаршава за 12 особа и 12 великих сервиета, дивно израђено, само ф. 5.60.

Турски пешкири порубљени, сваки комад засебан, с црвених бордирама и дугачким франспама, фино пикирани, врло лепи, 12 ком. ф. 3.75.

Мараме за главу и за огртање од најфиније берлинске вуне, с дугачким франспама, у разним лепим и изабраним бојама: шотска, турска, плава, црна, каирана, црвена, угасита итд., по ком. ф. 1.20, по 12 ком. ф. 13.—

Путнички пледови врло велики и дебели, откани од најтеже и најбоље чохе, у елегантним енглеским мустрама, као: угаситих, сивих, мелираних, с тешким дебелим франспама, који се пледови због своје велике дужине и ширине могу употребити као: **део хаљине, за путни покривач, за креветни покривач, за женски шал**, па и после 20-тогодишње употребе могу се од њих начинити две најелегантније гардеробе, којима се горњи капути, кишњи огртачи и палетоти уштеде. I. каквоћа само ф. 5.50; II. каквоћа само ф. 4.50 комад.

Кућње платно 30 рифи; најбоља, најтежа и најлепша творина за кућну употребу, 5/4 широко ф. 7.50, 4/4 широко ф. 5.50 по ком. Цене вуне рапидно расту, платно ће за кратко време двоструко коштати, па зато препоручујемо, да се што пре наруџбине пошаљу.

Свилени шпагни рупци од тешке јапонске свиле, у свима бојама, сваки ком. у другој боји, 12 ком. само 3.50.

Свилене финиш-чарапе. Пругасте у најлепшим бојама: црвене, плаве, љубичасте, ружичасте, угасите, шамоа. Дуге преко колена, 3 пара ф. 1.15

Гобелинске гарнитуре састоје се из два најфинија креветска покривача и једног асталског покривача са кадифеним китама у мешавини боја дивно израђене. Читава гарнитура т. ј. сва три комада заједно стају ф. 7.50.

Чаршави од доброг, тешког, „кожњег платна" (Lederleinwand), комплетно за највећи кревет, 8/4 широки, по ком. ф. 1.35, по 12 ком. ф. 15.—

Прозорни застирачи од јуте најфинија и најбоља творина, најтеже каквоће, загасити и сиви, у по избор персијским, турским и индијским мустрама са многим дугачким китама. 3 мет. 30 цм. дугачки, за 1 прозор, т. ј. један пар тих застирача I. каквоће ф. 5.— II. каквоће ф 4.25.

Шевјот диагонал-штоф за мушке хаљине за јесењу и зимску сезону од откане чисте овчије вуне у свима најновијим и најмодернијим бојама, прост и мелиран најбоље каквоће, угасит, плав, олив-зелен и црн, комплетне хаљине за свакога ф. 6.50. Мустре не можемо послати.

Сваки купац, који купи робе најмање за фор. 20.— на једанпут, добија ремунерацију, дакле **бесплатно** један диван прстен од правог новог злата 6 кар. са тиркизама и перлама опточен, лепо гравиран и елегантан.

Наруџбине у готовом (путем пошт. упутнице или у паточ) треба управити на адресу:

Waarenhaus J. H. Rabinowicz
WIEN,
II., Schiffamtsgasse 20. 3—

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ
КОД „СВЕТОГ САВЕ".

НАЈВЕЋА НАКЛАДА СРПСКИХ КАЛЕНДАРА
штампано у 35.000 ексемплара.

ВЕЛИКИ ГОДИШЊАК илустровани календар (са правом можемо рећи да је највећи календар) са **БИБЛИОТЕКОМ ЗА НАРОД** са многим лепим сликама у тексту — и са разноврсним одабраним садржајем. Придодати су такође и листови за вођење месечног прихода и расхода, 50 нов.

ГОДИШЊАК, најстарији, најпознатији и најјефтинији српски велики илустровани календар са много одабраних слика у тексту. Цена је са уметнутим листовима за вођење мес. прихода и расхода 35
Ружица, најстарији српски календар, са одабраним народним песмама, приповетка и разно поучним садржајем — 20
Бачванин — са додатком књиге „Српски јунаци" у народним песмама — — 20
Ласта — са књигом „Сибињанин Јанко", у народним песмама — — — — 20
Црногорац — са књигом „Кула Ђуришића и чардак Алексића", у нар. песм. 20
Сремац — са књигом „Љутица Богдан", у народним песмама — — — — 20
Далматинац — са књигом „Сењанин Ива" у народним песмама — — — — 20
Херцеговац — са књигом „Слава црногорска", у народним песмама — — 20
Орлић — са књигом „Црногорски јунаци", у народним песмама — — — 20
Новосађанин — са књигом „Српске јунакиње", у народним песмама — — 20
Родољуб — са књигом „Песма слави и победи Србије и Црне Горе" над Турцима 20
Полаженик — са књигом „Краљ Милутин", у народним песмама — — — 20
Женски календар — са књигом „Славне жене и девојке", у народним песмама 20
Домишљан — са књигом „Циганија" — 30
Вечити календар са додатком са делом календарским за годину 1885. — — 70

Препродавцима мањим дајемо **25 проц.**, а већим (који у партији узму **33 1/2 проц.** (било за готов новац или у комисију.)

НА ЗНАЊЕ! Пажљивим чинимо сваког купца, ко год купи који год од ових календара, крајем године кад откине црвен табак, остаје му потпуна књига са илустрованим корицама заједно.

Толику пробитачност дајемо купцима календара наших.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА.

САД БАШ ИЗАЂЕ ИЗ ШТАМПЕ:

ИЛУСТРОВАНЕ ПРИПОВЕТКЕ
ИЗ СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА
ПО ПРЕВОДУ ВУКА И ДАНИЧИЋА
САСТАВИО ЂОРЂЕ МАГАРАШЕВИЋ ГИМНАЗИЈСКИ ПРОФЕСОР.
СА ТРИДЕСЕТ ЛЕПИХ СЛИКА У ТЕКСТУ.

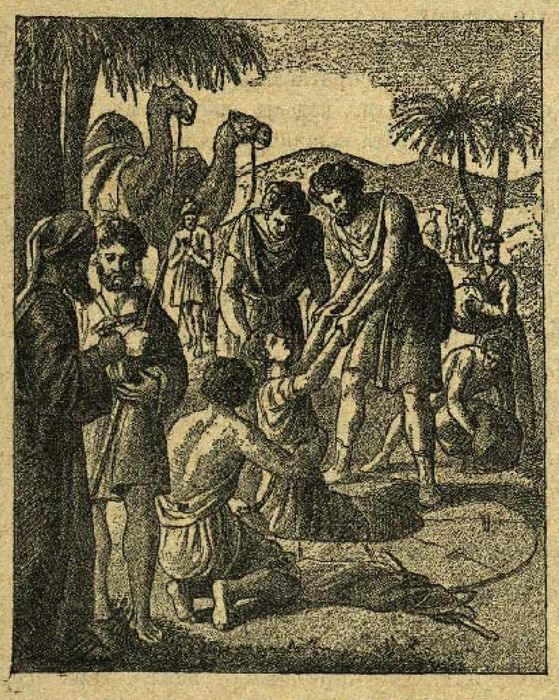

Цена је књизи 50 новчића.

Молимо да нам се поруке одмах пошљу — како би сваком одмах доставити могли.

Ко на више узме дајемо му 25% попуста — а књижарима уобичајени књижарски рабат.

Нови Сад 30. септембра 1884.

СРПСКИ КЊИЖАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

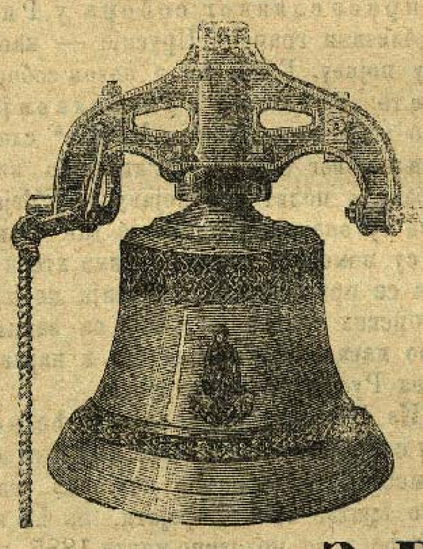
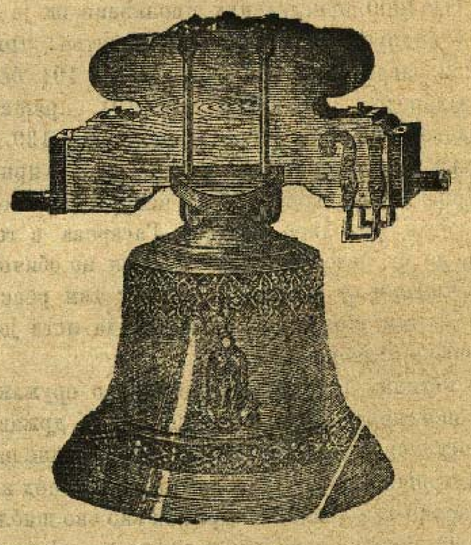

ЗВОНА

по новој и старој системи са гвозденим и дрвеним крунама, хармонично удешена од најфинијег метала, са најчистијом израдом, израђује ливница ђорђа Бота синова, са гарантцијом на више година.

Стара испута звона прима гореречена фирма у промену за нова, са врло малом доплатом. Такође дајемо до знања оним частним општинама, које би раде нова звона лити дати, или стара звона у промену за нова, а нису у стању одма исплатити, примамо се израдити истим општинама на исплату. На захтевање шаљемо ливаће мустре звона како са гвозденим, тако са дрвеним крунама.

6—10 **ЂОРЂА пл. БОТЕ СИНОВИ**
звоноливци у Вршцу.

Одговорни уредник Тоша Бекић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.